Гостенчета

Ангел Каралийчев

Те пристигат на орляци от всичките краища на България – от балканските колиби, покрити с плочи, от рибарските стари градчета край Черно море, от селата на житна Тракия, от лозарските хълмисти кътове на Дунавското поле, от тютюневите градини край южната граница, от ябълковото Кюстендилско краище… Българчета. Сиромашинки. Деца на нашия народ, тръгнали със своите учители да видят столичния град. Хванати по две за ръчиците, наредени в нестройни редици, те тропат по камъните с подкованите си обуща, озъртат се и щом чуят свирка на автомобил, се пръскат в безредие като пилета, над които се е спуснала хищна птица. Очите им са широко отворени. Те гледат и гълтат. Пред тях е каменната грамада на „Александър Невски", златните кубета, чудните врати, украсени с резба… Спущат се между тополите на широкия булевард към Зоологическата градина. Отдалеч приличат на мравки, упътени към кладенчето, от което бликат знания и чудни видения. Цял живот ще помнят онова, което гледат днес. Какво не бих дал, да мога да погледна още веднъж този свят с техните лакоми очи. Да се кача за първи път на трамвай; да вляза за първи път в Зоологическата градина и да видя двата слона, лъвовете, тибетския як, маймуните, змиите, приказните птици, крокодила такива, каквито са – живи, а не на картинки; да вляза за първи път в Народния музей между колесниците, останали от три хиляди години, да пипна мраморните статуи, да видя златните съкровища, изкопани от земята, да затупка сърцето ми, тъй както тупкат техните, когато за първи път пред очите им се занижат картините в кинематографа или се обади по радиото глас.

А вечерта да легна и заспя като убит и сънят ми да се слее с действителността.

На стъпалата пред Народния театър се трупат стотина деца. Искат да влязат и видят най-хубавия театър на Балканския полуостров, меките столове, позлатените ложи, подвижната сцена, където могат да им направят истинско небе със звезди или с бели облаци, които бързо се движат.

Попитах един от техните учители:

– Откъде водите тези деца?

– От село Владиня, Ловешко.

– Къде спряхте?

– В училище „Васил Левски”. Много сме добре. Дадоха ни гимнастическия салон.

– Легла има ли?

– Легла няма, но има една кола слама, а децата си носят черджета и ги постилат върху сламата. Много е топло и меко. Спят като окъпани. Тия деца гледат големите стъклени изложби на магазините и навярно всичко им се вижда приказно и непостижимо. Едно момче свири на окарина, пръстена свирка, купена от селския пазар за един лев. Тоя драгоценен дар то ще занесе на братчето си в село Владиня, където миналото лято градушката е удвоила сиромашията.

В душата ми нахлу далечен спомен. И аз бях някога като тези деца, които вървят уплашени от шума и грамадните сгради на столичния град. Тъкмо преди двадесет години. През пролетта учителите ни поръчаха да събираме пари, че ще ходим в столицата. Откъде да ги съберем тези пари? Няколко пъти продумах на баща си – няма и няма. В навечерието на заминаването плаках здравата, мокрех със сълзи възглавницата, додето заспя. Само заради някакви пари да не видя Дунавското поле, тунелите, които пронизват Стара планина, чудния Искърски пролом, столицата. Сутринта рано мама – Бог да я прости! – ме бутна по рамото:

– Ставай, Ангеле, ха ставай, че ще ходиш!

Скочих сънен.

– Къде?

– Къде, с другарите си в София. Баща ти отиде да оре в Каиндере и ти остави двайсет лева. Заръча да идеш. Ей ги парите, вързала съм ги в едно бохче.

Аз не вярвах на ушите си. Какъв баща съм имал. Почнах да треперя от радост. Облякох се. Мама върза в една синя кърпа два големи хляба, захлупци, пълни със сирене, една баница. Милата мама. Тя е станала посред нощ да ми разточи баница. Целунах й ръка, оная хубава, напукана от тежък труд грижовна ръка. Грабнах вързопа и тръгнах към гарата. По пътя взех да размислям: „Тати думаше, че няма пари, че трябва да купува млади волове, защото сегашните са много остарели и не могат да теглят кола снопи – три реда, нито да изкарат дълбоката бразда. А пък аз съм тръгнал да му пилея парите!” Спрях се на моста. Бръкнах в джоба си, извадих кърпата с парите, развързах възела – една сребърна двайсетолевка. Нова, лъщи. И туй имане аз ще разпилея за три дни. Не, това не бива да правя.

Обърнах се и полека тръгнах назад с наведена глава. Когато влязох в къщи, мама ахна.

– Не ми се ходи в София.

Сърцето ми се сви, когато чух свирката на влака, преглътнах сълзите си и мръднах към градината – там да си поплача.

– Много си сбъркал, дето не си отишъл. Как тъй да не ти се ходи в София? – учуди се вечерта тати, като му поливах да си измие ръцете.

– Че ти знаеш ли какво нещо е София?

Това беше преди двайсет години. Сега вече зная хубаво какво нещо е София, ала нямам ония очи, с които щях да я видя тогава.

Изготвили: Десислава Димитрова и Десислава Бейска

Източник: https://chitanka.info/text/3375-gostencheta